

Bombardovanje Beograda (1941)

Bombardovanje Beograda (1941)

Deo [Aprilskog rata](#)

Vreme: 6, 7, 11. i 12. april [1941.](#)

Mesto: [Beograd](#), [Jugoslavija](#)

Sukobljene strane

 [Jugoslavija](#)

 [Nemačka](#)

Komandanti i vođe

[Dušan Simović](#)

[Aleksander Ler](#)

[Borivoje Mirković](#)

[Volfram fon Rihthofen](#)

Jačina

234 bombardera
i 120 lovaca
(ukupno 484 aviona)

Žrtve i gubici	
15 aviona ^[1]	10 aviona ^[1]

Nemačka bombardovanja Beograda u [Drugom svetskom ratu](#), takođe poznato i kao **Operacija Odmazda** (*nem. Unternehmen Strafgericht*), dogodila su se 6, 7, 11. i 12. aprila [1941.](#) u uvodnim danima [invazije Sila Osovine](#) na [Kraljevinu Jugoslaviju](#).^{[[traži se izvor](#)]}

Pozadina

Glavni članak: [Vojni puč od 27. marta 1941.](#)

Nakon [anšlusa Austrije](#), Jugoslavija se graničila sa [Trećim rajhom](#) i potpadala je pod sve veći pritisak kako su se njeni susedi svrstavali uz [Sile Osovine](#). Nakon [italijanske invazije Albanije](#), Jugoslavija se graničila sa [Kraljevinom Italijom](#) i sa juga. Između septembra i novembra 1940. [Mađarska](#) se pridružila [Trojnom paktu](#), Italija je [napala Grčku](#), a [Rumunija](#) se takođe pridružila Trojnom paktu. Od tog trenutka Jugoslavija je bila skoro okružena Silama Osovine ili njihovim satelitskim državama, pa je njen neutralan stav prema ratu bio pod sve većim pritiskom. [Adolf Hitler](#) je 14. februara 1941. pozvao jugoslovenskog premijera [Dragišu Cvetkovića](#) i ministra spoljnih poslova [Aleksandra Cincar-Markovića](#) u [Berhtesgaden](#) i zatražio da se i Jugoslavija pridruži Trojnom paktu.^[2] Dve nedelje kasnije [Bugarska](#) se pridružila Trojnom paktu. Sledećeg dana nemačke trupe iz Rumunije su prešle u Bugarsku i zatvorile prsten oko Jugoslavije.^{[[traži se izvor](#)]}

Hitler je dalji pritisak izvršio 4. marta kada je jugoslovenski regent knez [Pavle Karađorđević](#) posetio Berhtesgaden, ali je knez Pavle odložio odluku. [Jugoslovensko kraljevsko ratno vazduhoplovstvo](#) (JKRV) mobilisano je u tajnosti 6. marta, a sledećeg dana [britanske](#) trupe su se počele iskrcavati u Grčkoj da pomognu odbranu svog balkanskog saveznika od Italijana. JKRV je počeo da se razmešta na pomoćne aerodrome 12. marta i ovo razmeštanje je bilo završeno do 20. marta. Hitler, koji je želeo da zaštiti južno krilo predstojeće [invazije na Sovjetski Savez](#), uputio je ultimatum da Jugoslavija potpiše pristupanje Trojnom paktu; jugoslovenska vlada je na kraju popustila, 25. marta. Dva dana kasnije izvršen je [vojni puč](#) od strane grupe oficira JKRV i Kraljeve garde koji su predvodili armijski general [Dušan Simović](#) i brigadni general [Borivoje Mirković](#). Knez Pavle je zbačen i zamenjen sedamnaestogodišnjim kraljem [Petrom II](#), koji je proglašen punoletnim.^[3]

Istog dana Hitler je izdao direktivu 25, u kojoj je naveo da je vojni puč promenio političku situaciju na [Balkanu](#). Naredio je da „čak i ako Jugoslavija na početku pruži dokaze o lojalnosti, ona se mora smatrati neprijateljem i stoga se mora uništiti što je pre moguće”. Nakon puča, nemački izviđački avioni su često zalazili u jugoslovenski vazdušni prostor, pa su lovački avioni JKRV bili na stalnoj budnosti. Nemački upadi su pokazali da su jugoslovenska zemaljska osmatračka mreža i radijske veze neadekvatne.^{[[traži se izvor](#)]}

Planiranje napada

[Aleksander Ler](#) i [Volfram fon Rihthofen](#) februara [1942.](#) Obojica su komandovala jedinicama koje su bombardovale Beograd. Ler je bio komandant 4. vazdušne flote, a Rihthofen 8. vazdušnog korpusa (i bio je potčinjen Leru).

Mogućnost napada je već bila latentna u diplomatskim krugovima. Poslednjih dana marta, ženama i deci iz britanske ambasade je naređeno da napuste grad, a 1. aprila Nemci i Italijani koji su živeli u Jugoslaviji počeli su da se evakuišu iz zemlje. Dana 2. aprila, nemački diplomatski kadar u Beogradu je drastično smanjen. Ostali su samo otpravnik poslova u ambasadi, vojni ataše, radio-operator, sekretar i vozač. [\[traži se izvor\]](#)

Iako je odluka bombardovanju bila donesena 27. marta, sve do 5. aprila nije dat konačni nalog za početak napada. Razlog je verovatno da su dva dana ranije jugoslovenske vlasti proglasile gradove Beograd, [Zagreb](#) i [Ljubljanu](#) otvorenim gradovima, u iščekivanju mogućeg nemačkog napada.^[a] Međutim, Hitler je 5. aprila presekao početne rezerve i dao naredbu za napad.^[4]

U svojoj bezizlaznoj situaciji Beograd je samo mogao očekivati pomoć od [Sovjetskog Saveza](#) i [Turske](#), sa kojima je potpisao sporazume o prijateljstvu. Stoga, neposredno pre početka neprijateljstava, nemačka diplomatska aktivnost je bila usmerena protiv spoljnih napora da se pomogne Jugoslaviji. [\[traži se izvor\]](#)

Jugoslovenska odbrana

S obzirom na brojnost aviona koji su Nemci mogli odvojiti za invaziju, jugoslovenska protivvazдушna odbrana se pokazala potpuno preopterećenom. Kako je Beograd bio proglašen otvorenim gradom, oko njega nije bilo protivvazdušne odbrane, dok su avioni JKR V bili uglavnom zastareli. Prema spisku iz 1941, JKR V je imao oko 800 borbenih aviona, od toga 487 operativnih (od kojih je samo 150 bilo dovoljno spremno da se suprotstavi savremenim avionima Luftvefa). [\[traži se izvor\]](#)

Za odbranu Beograda određene su [1. vazduhoplovna lovačka brigada](#), čiji je komandant bio pukovnik [Dragutin Rupčić](#), i [6. lovački puk](#) sa sedištem u Zemunu. Komandant ovog puka je bio pukovnik [Božidar Kostić](#); bio je sastavljen od 32. lovačke grupe i 51. lovačke, čiji su komandanti bili majori [Danilo Đorđević](#) i [Adum Romeo](#). [\[traži se izvor\]](#)

1. lovačka grupa, sastavljena od tri eskadrile, bila je naoružana sa 27 nemačkih lovaca [Meseršmit Bf 109](#); 51. lovačka grupa, takođe podeljena u tri eskadrile,

imala je 12 lovaca Meseršmit Bf 109 i 6 presretača [Rogožarski IK-3](#) domaće proizvodnje. Zemunski aerodrom je bio jedan od prvih uništenih ciljeva, čime je nemačkim avionima data velika prednost u sledećim napadima.^{[[traži se izvor](#)]}

Nakon prvog bombardovanja, eskadrile raznih brigada bivaju pridodate za odbranu grada. Glavne vazduhoplovne baze Jugoslovenske vojske i pripadajuće posade bili su:

- [Kraljevo](#)—[Kragujevac](#); 6. lovački puk, opremljen sa 36 Meseršmita Bf 109 i 30 [Hoker harikena](#)
- [Nova Topola](#) — [Bosanski Aleksandrovac](#); [2. vazduhoplovna mešovita brigada](#), opremljena sa 33 Hoker harikena i 8 [Ikarusa IK-2](#)
- [Banja Luka](#); [8. bombarderski puk](#), opremljen sa 48 britanskih bombardera [Bristol Blenim](#)
- [Skoplje](#)—[Uroševac](#), [3. bombarderski puk](#): 120 aviona [Dornije Do 17](#)

Pored toga, bilo je i drugih pukova i brigada u [Zagrebu](#), [Prištini](#), [Leskovcu](#), [Kumanovu](#), [Paraćinu](#), [Bijeljini](#), [Podgorici](#), [Mostaru](#), [Čačku](#) i [Požeji](#).^{[[traži se izvor](#)]}

JKRV i protivvazдушna odbrana su 6. i 7. aprila uspeali da obore između 90 i 100 neprijateljskih aviona, dok je JKRV u samo prva dva dana izgubio 24 aviona u odbrambenim misijama i 40 na zemlji. Tako je blickrig Luftvafea sprečio JKRV da pruži organizovani otpor.^{[[traži se izvor](#)]}

Nemačko bombardovanje 1941.

Bombarderi nad Beogradom 6. aprila 1941.

Ruševine zgrada od nemačkog bombardovanja

Avijacija Nemačke bombardovala je Beograd [6. aprila 1941](#), što je označilo početak [invazije na Jugoslaviju](#).

Razrušen [jugoslovenski kraljevski Dvor](#) u [ulici Kralja Milana](#) u centru Beograda. Jedna od glavnih meta nemačke avijacije tokom prvog talasa bombardovanja, 6. aprila 1941, bili su kraljevski dvorovi, u centru grada i na Dedinju.

Deset dana ranije [Kraljevina Jugoslavija](#) je pristupila paktu sa [Silama Osovine](#). Usledili su protesti u zemlji i državni udar kojim je sa vlasti svrgnut knez [Pavle](#). Zemlja se približila zapadnim Saveznicima, i to u trenutku kada je [Hitler](#) nameravao da započne [Operaciju Barbarosa](#) protiv [Sovijskog Saveza](#). Hitler je lično, 27. marta, doneo odluku da se bombarduje Beograd i okupira Jugoslavija. Izvršenje zadatka je povereno 4. vazdušnoj floti pod komandom pukovnika [Aleksandera Lera](#). Operacija bombardovanja Beograda imala je tajni naziv „Strašni sud” (*nem. Strafergericht*). Predviđajući rat, jugoslovenska Vlada i Vrhovna komanda su Beograd proglasile otvorenim gradom. ^{[[traži se izvor](#)]}

Šestog aprila, u 6.30 ujutru, bez objave rata, sile [Trećeg rajha](#) su napale Kraljevinu Jugoslaviju. Njihove vazdušne snage su bombardovale Beograd koristeći 234 bombardera i 120 lovaca (ukupno 484 aviona), 6. i 7. aprila. Avioni su poleteli iz [Beča](#) (Cvolfašing, Viner Nojštat, Aspang), [Graca](#) i [Arada](#). Grad je bombardovan u četiri naleta 6. aprila, i ponovo 7, 11. i 12. aprila 1941. Upotrebljeno je oko 440 tona zapaljivih bombi.

Beograd je od napada iz vazduha branio elitni [Šesti lovački puk](#) lociran na zemunskom aerodromu^{[[si](#)]} i jedinice protivvazdušne odbrane Vazdušne zone Beograd. Ne zna se tačan broj aviona koje su oborili jugoslovenski piloti, ali se iz raznih izvora ovaj broj procenjuje na 42 do 48. ^{[[traži se izvor](#)]} U borbama je poginulo 11 jugoslovenskih pilota.

Nemci nisu bombardovali mostove, jer su im bili važni za dopremanje trupa i materijala.^{[[1](#)]}

Posledice

Spomenik braniocima Beograda, 6. aprila 1941, u [Zemunu](#)

Današnji izgled ruševina Narodne biblioteke na Kosančićevom vencu, koja je uništena tokom bombardovanja 6. aprila 1941.

U bombardovanju Beograda 1941. poginulo je 2.274 ljudi^[6] (procene: 2.271—4.000, nemačke procene: 1500—1700).^[7] Porušeno je 627 zgrada, veoma oštećena 1.601 zgrada, delimično oštećeno 6.829 zgrada (uključujući deo zgrade [Starog dvora](#)). Teško je oštećena [Vaznesenjska crkva](#) u kojoj je bilo vernika koji su bili došli na [jutrenje](#). Najznačajniji spomenik kulture, [Narodna biblioteka](#) sa 350.000 knjiga, uništena je već prvog dana bombardovanja.^[8]

General Ler se 9. maja 1945. predao [Jugoslovenskoj armiji](#). Pobegao je i ponovo je uhvaćen 13. maja. Posle rata suđeno mu je za ratne zločine pred vojnim sudom Jugoslovenske armije, a jedna od tačaka optužnice se odnosila na njegovo komandovanje 4. vazdušnom flotom tokom *Operacije Odmazda*. Proglašen je krivim, osuđen na smrt i pogubljen.^[9]

Nemački feldmaršal [Evald fon Klajst](#) je na suđenju posle rata izjavio: „Vazdušni napad na Beograd 1941. godine imao je prvenstveno političko-teroristički karakter i nije imao ništa zajedničko sa ratom. To bombardovanje iz vazduha bilo je stvar Hitlerove sujete, njegove lične osvete.”

Spomen-groblje žrtava bombardovanja

Spomen ploča žrtvama nacističkog bombardovanja Beograda 1941. godine na [Novom groblju](#), [Spomen-groblje žrtava nacističkog \(1941.\) i savezničkog \(1944.\) bombardovanja Beograda](#)

U okviru kompleksa Novog groblja u Beogradu, u neposrednoj blizini Severnog bulevara, [1966.](#) godine formirano je [Spomen-groblje stradalih u šestoaprilskom bombardovanju Beograda 1941.](#) godine. Autorka spomen-groblja bila je arhitektkinja [Milica Momčilović](#). Dvadeset devet mermernih ploča nalazi se na osam ozidanih betonskih humki, koje podsećaju na rovove u kojima su primarno sahranjivani postradali. Na posebnim pločama ispisana su imena 646 identifikovanih žrtava i podaci o 909 neidentifikovanih muškaraca, 393 žene i 59 dece.^[10]

Spomenik poginulim u Vaznesenjskoj crkvi za vreme bombardovanja Beograda 1941.

Filmovi bombardovanja

Nemačko bombardovanje Beograda tokom [Aprilskog rata 1941.](#) godine nikada nije snimljeno filmskom kamerom.^[11] Godine [1945.](#) [Nikola Popović](#) je uradio prvi posleratni dokumentarni film pod nazivom [Odmazda Beograda](#).^[11] Popović je sekvence bombardovanja montirao iz drugih dokumentarnih filmova; scene je skrojio koristeći razni materijal zaplenjen iz nemačkih filmskih žurnala.^[11] Ubacio je scene nemačkih aviona, [Junkersa 87](#) (Štuke) i dvomotornih [Hajnkela 111](#). U filmu se nalaze kadrovi neprepoznatljivih gradova u plamenu, snimci bombardovanja [Varšave](#) iz [1939.](#), te [Roterdama](#) i [Londona](#) iz [1940.](#)^[11] Neke kadrove za ovaj film je preuzeo iz nemačkog UFO žurnala broj 405, koji pokazuje posledice [američkog bombardovanja Beograda na Uskrs 1944.](#)^[11] Snimio je 1945. rekonstruisane scene eksplozija na ruševinama zaostalim iz rata. Njegov izmontirani film iz 1945. godine je više decenija, u vreme [SFRJ](#), prikazivan široj javnosti, u bioskopima i na televiziji, kao autentičan film nemačkog bombardovanja Beograda [6. aprila](#) 1941. godine.^[traži se izvor]

Posledice nemačkog bombardovanja [Beograda](#) 6. aprila 1941. snimio je odmah po završetku bombardovanja, još pre ulaska nemačkih trupa u glavni grad, kinoamater [Radomir Milojković](#) (koji je ujedno i prvi snimio razrušen grad).^[11] Njegovi snimci su prvi put prikazani nakon skoro četiri decenije od završetka [Drugog svetskog rata](#), u filmu [Marka Bapca](#) iz [1978.](#) pod nazivom *Kada je nebo bilo crno nad Beogradom*.^[11]

Vidi još

- [Bombardovanje Beograda \(1944\)](#)
- [Beograd od 1941. do 1944. godine](#)
- [Istorija Beograda](#)
- [Jugoslovensko kraljevsko ratno vazduhoplovstvo u Aprilskom ratu](#)
- [Beograd u prvim mesecima nacističke okupacije](#)

- [Spomen obeležje za 192 poginula Beograđanina](#)

Napomene

---

0. [^] Po ratnim pravilima, proglašenje nekog grada za *otvoreni grad* znači da je nebranjen i da ne bi smelo da ga se bombarduje.

Reference

---

0. [^] Jump up to: ^a ^b ^v [Terzić 1983](#), str. 285.
1. [^] [Terzić 1982](#), str. 338—347.
2. [^] [Terzić 1982](#), str. 470.
3. [^] [Schreiber 1995](#), str. 497.
4. [^] [Terzić 1983](#), str. 261.
5. [^] „[Grad Beograd — Prestonica Srbije i Jugoslavije](#)”. Pristupljeno 5. 4. 2013.
6. [^] „[Verbrechen der Wehrmacht 1941–1944](#)”. *cologneweb.com*. Pristupljeno 25. 7. 2017.
7. [^] „[Sećanje na bombardovanje Narodne biblioteke](#)”. RTS. Pristupljeno 12. 4. 2017.
8. [^] [Tomasevich 2002](#), str. 756—757.
9. [^] [Novo groblje u Beogradu - vodič](#). *Beograd: JKP "Pogrebne usluge" Beograd*. str. 18.
10. [^] Jump up to: ^a ^b ^v ^g ^d ^e „[Snimak bombardovanja Beograda je montaža](#)”. *Vesti*. Pristupljeno 9. 4. 2013.

Literatura

- *Aleksandar M. Ognjević i Đorđe I. Nikolić (2020). [Bitka za Beograd - April 1941](#). LeadenSky Books. [ISBN 978-86-519-2527-9](#).*
- *Zlatomir Grujić (2016). [Vazduhoplovstvo u Aprilskom ratu](#). UPVLPS.*
- *Dimitrijević, Bojan B., Predrag Miladinović i Milan Micevski (2012). [Kraljevsko vazduhoplovstvo - Vojno vazduhoplovstvo Kraljevine SHS/Jugoslavije 1918—1944](#). Institut za savremenu istoriju. [ISBN 978-86-7403-169-8](#).*
- *Terzić, Velimir (1982). [SLOM KRALJEVINE JUGOSLAVIJE; uzroci i posledice poraza — knjiga 1](#). Beograd — Ljubljana — Podgorica: Narodna Knjiga — Partizanska knjiga — Pobjeda.*
- *Terzić, Velimir (1983). [SLOM KRALJEVINE JUGOSLAVIJE; uzroci i posledice poraza — knjiga 2](#). Beograd — Ljubljana — Podgorica: Narodna Knjiga — Partizanska knjiga — Pobjeda.*

- Kurapovna, Marcia (2009). *Shadows on the Mountain: The Allies, the Resistance, and the Rivalries that Doomed WWII Yugoslavia*. Wiley. ISBN 978-0-470-08456-4.
- Schreiber, Gerhard (1995). Stegemann, Bernd; Vogel, Detlef, ur. *Germany and the Second World War, Vol. III*. Oxford University Press. ISBN 978-0-19-822884-4.
- Tasovac, Ivo (1999). *American Foreign Policy and Yugoslavia, 1939–1941*. Texas A&M University Press. ISBN 978-0-89096-897-0.^[*mrtva veza*]
- Tomasevich, Jozo (2002). *War and Revolution in Yugoslavia, 1941–1945: Occupation and Collaboration*. Stanford: Stanford University Press. ISBN 978-0-8047-3615-2.
- Weal, John (1998). *Junkers Ju 87 Stukageschwader of North Africa and the Mediterranean*. Osprey Publishing. ISBN 978-1-85532-722-1.^[*mrtva veza*]

Spoljašnje veze

Više informacija o članku **Bombardovanje Beograda (1941)** pronađite na [Vikipedijinih sestrinskim projektima](#):

- [Mediji](#) na Ostavi
- [Novosti](#) na Vikinovostima
- [Podaci](#) na Vikipodacima

- [Bitka za Beograd - April 1941](#)
- [Vitezovi beogradskog neba: Šesti lovački puk u odbrani Beograda \(Aeromagazin br. 2, Zlatimir Grujić, 1997.\)](#)
- [DA NIJE BILO 6. APRILA, Najlepše srušene zgrade Beograda](#) — Blic, 5. april 2015.
- [Jutro koje Beograd neće zaboraviti: Godišnjica napada Hitlerove Nemačke na Jugoslaviju](#) — Blic, 6. april 2015.
- [Šta je bio Hitlerov tajni znak za napad na BG?](#) — B92, 5. april 2016.
- [Sećanje na žrtve bombardovanja Beograda 1941. godine](#) — RTS, 6. april 2017.
- [Bombardovanje aerodroma u Lazarevcu zaboravljena priča \(„Politika”, 3. februar 2018\)](#)
- [Posle 80 godina delo „Bitka za Beograd” popunjava prazninu o šestoaprilskom bombardovanju \(„Večernje novosti”, 2. februar 2021\)](#)

Izvor: Sr.wikipedia.org